

Η πειραματική πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ρομανί - Πολυγλωσσία

Η πολυγλωσσική εκπαίδευση
στην πράξη

David Little

Επίτιμος Συνεργάτης, Trinity College,
Ακαδημαϊκός Συντονιστής Δουβλίνου
RPPE

11 December 2025

Επισκόπηση

- Πολυγλωσσία και πολυγλωσσική εκπαίδευση
- Το Συμβούλιο της Ευρώπης, Ρομά και Ρομανί
- Νέες κατευθυντήριες οδηγίες πολιτικής για την εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά (2018–2019)
- Η πειραματική πολιτική (2022–2025)
- Τέσσερα παραδείγματα από την αίθουσα της τάξης
- Συμπέρασμα

Πολυγλωσσία και πολυγλωσσική εκπ/ση

Πολυγλωσσσία

- Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (Common European Framework of Reference for Languages CEFR 1.3) ορίζει την «πολυγλωσσσία» ως «επικοινωνιακή ικανότητα, στην οποία συμβάλλει όλη η γνώση και η εμπειρία της γλώσσας και στην οποία οι γλώσσες αλληλοσχετίζονται και αλληλεπιδρούν».
- Αυτή η έννοια συνεπάγεται ότι οι νέες γλώσσες ριζώνουν στο έδαφος που παρέχουν οι γλώσσες που υπάρχουν ήδη στο μυαλό του/της μαθητή/τριας· και επειδή οι γλώσσες «αλληλοσχετίζονται και αλληλεπιδρούν», ένα ολοκληρωμένο πολυγλωσσικό ρεπερτόριο είναι πάντα μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών του.
- Εάν ο στόχος της γλωσσικής εκπαίδευσης είναι η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολυγλωσσικών ρεπερτορίων (CEFR 1.3):
 - πρέπει να βρούμε τρόπους που θα επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να χρησιμοποιούν τις γλώσσες που ήδη γνωρίζουν, όταν μαθαίνουν μια νέα γλώσσα,
 - όταν εκπαιδεύουμε μέλη γλωσσικών μειονοτήτων, πρέπει να διασφαλίζουμε ότι οι μητρικές τους γλώσσες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην εκπαιδευτική τους εμπειρία.

Η περίπτωση παραδείγματος του σχολείου Bhríde (Cailíní)

- Ένα δημοτικό σχολείο θηλέων που βρίσκεται σε ένα από τα δυτικά προάστια του Δουβλίνου
- 2014/2015: 320 μαθήτριες; 80% προέρχονται από μεταναστευτικές οικογένειες, οι περισσότερες από αυτές με ελάχιστη ή καθόλου γνώση Αγγλικών πριν ξεκινήσουν το σχολείο περισσότερες από 50 μητρικές γλώσσες.
- Ως απάντηση σε μια τέτοια γλωσσική ποικιλομορφία, το σχολείο
 - αποδέχτηκε ότι η μητρική γλώσσα κάθε μαθήτριας ήταν το κύριο γνωστικό της εργαλείο, το μέσο της συνείδησής της και η ταυτότητά της,
 - ενθάρρυνε τις μαθήτριες να χρησιμοποιούν τις μητρικές τους γλώσσες για οποιονδήποτε σκοπό τους φαινόταν κατάλληλος,
 - έψαχνε τρόπους να εντάξει τις μητρικές γλώσσες σε κάθε μάθημα.
- Μετανάστριες και γηγενείς Ιρλανδές μαθήτριες κατάφεραν υψηλά επίπεδα
 - Εμπλοκής και κινήτρων μάθησης
 - Γλωσσικής επίγνωσης
 - Επάρκειας στην Ιρλανδική γλώσσα
 - Ηλικιακά κατάλληλου γραμματισμού, στα Αγγλικά, Ιρλανδικά, Γαλλικά (τάξεις 5 και 6), καθώς και στις μητρικές τους γλώσσες

Γιατί το σχολείο Soil Bhríde (Cailíní) ήταν τόσο επιτυχημένο;

- Ενσωματώνοντας κάθε μητρική γλώσσα, καταρχήν σε κάθε μάθημα, το σχολείο δημιούργησε ένα περιβάλλον στο οποίο κάθε μαθήτρια γνώριζε ότι ήταν ευπρόσδεκτη, αποδεκτή, ενταγμένη στην πλήρη ταυτότητά της: η τάξη έγινε ένας χώρος ενδυνάμωσης.
- Μόλις συμπεριλαμβάνεται η μητρική γλώσσα μιας μαθήτριας, ανοίγει η πόρτα στην εμπειρία της («ενεργητική γνώση»· Barnes 1976) και αυτό πυροδοτεί το εσωτερικό της κίνητρο.
- Προσκαλώντας κάθε μαθήτρια να χρησιμοποιήσει τη μητρική της γλώσσα στην τάξη, αξιοποιώντας την ως πόρο προς κοινοποίηση, αναγνωρίζεται η μοναδική συμβολή που μπορεί να έχει στον διάλογο στην τάξη και στη μάθηση της τάξης στο σύνολό της - και με αυτόν τον τρόπο της παρέχεται αυτονομία.
- Η αναπόφευκτη αυτή αυτονομία παρακινεί τις μαθήτριες να σχεδιάσουν τα δικά τους αυτόνομα έργα εκμάθησης γλωσσών, τόσο σε συλλογικό όσο και σε ατομικό επίπεδο.
- Επειδή η γλωσσική τους αυτονομία τροφοδοτεί τη μάθησή τους, οι μαθήτριες αναπτύσσουν υψηλά επίπεδα αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθησης και αυτονομίας.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, Ρομά και Ρομανί

Συμβούλιο της Ευρώπης: βασικές αξίες και εκπαιδευτική πολιτική

- Ιδρύθηκε το 1949 για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου: Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.
- Βασικό μέρος της αποστολής: η προώθηση της επίγνωσης μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας βασισμένης σε κοινές αξίες.
- Αποδίδει μεγάλη σημασία στην εκμάθηση γλωσσών ως μέσο για:
 - τη διατήρηση της γλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας,
 - τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και την ενίσχυση της κατανόησης,
 - την καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας και της ξενοφοβίας.
- Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (CEFR) που δημοσιεύτηκε το 2001 και Συνοδευτικός Τόμος το 2020
- CEFR: αποκορύφωμα τριών δεκαετιών εργασίας στην εκμάθηση και τη διδασκαλία γλωσσών για την επικοινωνία και την ανταλλαγή.
- Αναπτύχθηκε για να υποστηρίξει τις αρχές και την πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Εστιάζει στον χρήστη/μαθητή γλώσσας ως αυτόνομο κοινωνικό παράγοντα: χρησιμοποιεί περιγραφές «μπορώ να κάνω» για να ορίσει τη γλωσσική επάρκεια με όρους χρήσης γλώσσας.

Συμβούλιο της Ευρώπης, Ρομά και Ρομανί

Πολιτική

- Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει δεσμευτεί για την εκπαιδευτική συμπερίληψη των παιδιών και των νέων Ρομά για περισσότερα από 50 χρόνια
- Σύσταση R (2000) 4: «επείγουσα ανάγκη να χτιστούν νέες βάσεις για μελλοντικές εκπαιδευτικές στρατηγικές προς τους Ρομά/Τσιγγάνους στην Ευρώπη»
- Σύσταση R (2012) 13: η ποιοτική εκπαίδευση «παρέχει πρόσβαση στη μάθηση σε όλους τους μαθητές, ιδίως σε εκείνους που ανήκουν σε ευάλωτες ή μειονοτικές ομάδες»
- Λευκή Βίβλος για τον Διαπολιτισμικό Διάλογο (White Paper on Intercultural Dialogue, 2008): η ένταξη ως αμοιβαία, αμφίδρομη διαδικασία με οφέλη και για τις δύο πλευρές

Πρακτικά Μέτρα

- *Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για την Ρομανί* (2008), εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Χαρτοφυλακίου (Portfolio) Γλωσσών για μαθητές/τριες ηλικίας 6–11 και 11–16 ετών, εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς(www.coe.int/lang → Πολυγλωσσική εκπαίδευση → Ρομανί)
- Έργο QualiRom (2010–2013), χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε. και φιλοξενήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Μοντέρνων Γλωσσών (ECML), ανέπτυξε διδακτικό/μαθησιακό υλικό σε έξι ποικιλίες Ρομανί (www.ecml.at → Πόροι)
- QualiRom Επιμόρφωση και Συμβουλευτική (ECML, 2016–2024) συμβούλεψε τα κράτη μέλη του Ευρωπαϊκού Κέντρου Μοντέρνων Γλωσσών (ECML) σχετικά με τα εξής
 - Χρήση των υλικών CFR, ELPs και QualiRom
 - εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά παιδιών και νεαρών ατόμων ακολουθώντας τις αρχές της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Νέες κατευθυντήριες οδηγίες για την συμπεριληπτική εκπαίδευση των Ρομά (2018–2019)

Γιατί ένα νέο έγγραφο πολιτικής;

- Παρά την δεκαετή ενασχόληση του Συμβουλίου της Ευρώπης με τα ζητήματα των Ρομά, η εκπαιδευτική συμπερίληψη των παιδιών και των νέων Ρομά εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα κράτη μέλη.
- Οι διαδοχικές συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι σαφείς σχετικά με τις αρχές που θα πρέπει να διαμορφώνουν την πολιτική (ανθρώπινα δικαιώματα) και τα αποτελέσματα που θα πρέπει να επιτυγχάνονται με την εφαρμογή της πολιτικής (κοινωνική συνοχή).
- Εν τούτοις, έχουν λίγα να πουν για εκείνες τις πτυχές της πολιτικής που διαμορφώνουν την πρακτική στην τάξη.
- Εμπνευσμένο από το παράδειγμα του σχολείου Scoil Bhríde (Cailíní), το νέο έγγραφο επιδιώκει να καλύψει το κενό μεταξύ των υψηλού επιπέδου πολιτικών φιλοδοξιών και των πρακτικών εργαλείων, όπως το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τα Ρομανί και το διδακτικό υλικό QualiRom.

Εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά: πέντε αρχές

1. Η εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα
2. Η εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά θα πρέπει να ωφελήσει και τους/τις μη Ρομά μαθητές/τριες.
3. Τα εξαιρετικά ποικίλα γλωσσικά προφίλ των κοινοτήτων Ρομά σημαίνουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει ενιαία προσέγγιση για την εκπαιδευτική συμπερίληψη των Ρομά: η ευελιξία είναι απαραίτητη.
4. Η ευελιξία είναι πιο πιθανό να επιτευχθεί όταν η κύρια εστίαση είναι στους/στις μαθητές/τριες και τη μάθηση παρά στους/στις εκπαιδευτικούς και τη διδασκαλία.
5. Η ευελιξία, επίσης, είναι πιο πιθανό να επιτευχθεί όταν η γλωσσική εκπαίδευση επικεντρώνεται στην ανάπτυξη πολυγλωσσικών ρεπερτορίων.

Οι Ρομά, η Ρομανί και η γλώσσα της σχολικής εκπ/σης

- Γλωσσολογικά, οι κοινότητες των Ρομά εμπίπτουν σε τρεις ευρείες κατηγορίες:
 - εκείνες που έχουν χάσει την ποικιλία Ρομανί που μιλούσαν οι προηγούμενες γενιές,
 - εκείνες στις οποίες τα γηραιότερα μέλη της κοινότητας εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τη Ρομανί σε καθημερινή βάση, ενώ τα παιδιά και οι νέοι ακούν και κατανοούν τη Ρομανί, αλλά επιλέγουν να μην τη χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή,
 - εκείνες που έχουν διατηρήσει μια ποικιλία ρομανί ως εγχώρια και κοινοτική γλώσσα.
- Όποια κι αν είναι η σχέση τους με την γλώσσα Ρομανί, τα παιδιά Ρομά εμπίπτουν σε τρεις ευρείες κατηγορίες αναφορικά με την σχολική τους εκπαίδευση:
 - εκείνα για τα οποία η γλώσσα της σχολικής εκπαίδευσης δεν παρουσιάζει δυσκολίες,
 - όσα μιλούν μια μη τυποποιημένη ποικιλία της κυρίαρχης γλώσσας και επομένως χρειάζονται βοήθεια για να αποκτήσουν επάρκεια στην (τυπική) γλώσσα της σχολικής εκπαίδευσης,
 - εκείνα που δεν γνωρίζουν επαρκώς τη γλώσσα του σχολείου, επειδή μιλούν Ρομανί στο σπίτι και/ή είναι πρόσφατοι μετανάστες.

Ο πειραματισμός της πολιτικής (2022–2025)

Η ευελιξία απαιτεί μια μαθητοκεντρική παιδαγωγική

- Τα παιδιά δεν έρχονται στο σχολείο ως άδεια δοχεία.
- Φέρνουν μαζί τους ένα σύμπλεγμα εμπειριών, γνώσεων, στάσεων και πεποιθήσεων – «ενεργητική γνώση»: «αυτή η άποψη του κόσμου στην οποία βασίζονται οι πράξεις μας» (Barnes 1976).
- Ο παιδαγωγικός στόχος: να δοθεί η δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να μετατρέψουν τη «σχολική γνώση» (περιεχόμενο προγράμματος σπουδών) σε «ενεργητική γνώση».
- Η παιδαγωγική πρόκληση: να βρεθούν τρόποι να φέρουμε την υπάρχουσα γνώση δράσης των μαθητών/τριών σε γόνιμη επαφή με οτιδήποτε υποτίθεται ότι μαθαίνουν.

Μαθητοκεντρικότητα: η πολυγλωσσική πρόκληση

- Όταν τα παιδιά ξεκινούν το σχολείο, η αίσθηση του εαυτού τους διαμορφώνεται από τη «ενεργητική γνώση» τους.
- Τα παιδιά από γλωσσικές μειονότητες και μεταναστευτικές οικογένειες έχουν αποκτήσει την «ενεργητική γνώση» τους σε γλώσσα διαφορετική από τη γλώσσα της σχολικής εκπαίδευσης.
- Η μητρική τους γλώσσα είναι κεντρικής σημασίας για την ταυτότητά τους, αλλά και το βασικό μέσο της διαλογικής τους σκέψης και, ως εκ τούτου, αποτελεί ουσιαστικό στήριγμα για τη μάθηση.
- Το να φέρουν την ενεργητική γνώση τους σε γόνιμη επαφή με τη γλώσσα του σχολείου σημαίνει να φέρουν τη μητρική τους γλώσσα στην τάξη και να διασφαλίσουν ότι αυτή θα αποτελέσει το έδαφος στο οποίο θα αναπτυχθεί η επάρκειά τους στη γλώσσα του σχολείου.

Η βασική υπόθεση του έργου Πειραματική
Πολιτική Ρομανί – Πολυγλωσσίας (RPPE)

- Η συμπερίληψη των μαθητών/τριών Ρομά θα λειτουργήσει σε μεγάλο βαθμό, εάν η ενεργητική γνώση τους αξιοποιηθεί πλήρως.
- Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να φέρουμε τη γλώσσα και τον πολιτισμό Ρομανί στην τάξη και (στα σχολεία γενικής αγωγής & εκπαίδευσης) να τη μοιραστούμε με μαθητές και μαθήτριες που δεν είναι Ρομά.
- Η προσδοκία είναι ότι αυτό θα παρακινήσει τους/τις μαθητές/τριες Ρομά, ενισχύοντας την αυτοεκτίμησή τους και αναπτύσσοντας την ικανότητά τους να συμπεριφέρονται αυτόνομα κατά την μαθησιακή διαδικασία.
- Στις τάξεις γενικής αγωγής & εκπαίδευσης θα πρέπει, επίσης, να προωθεί την κοινωνική συνοχή.

Σχολεία και χώρες που συμμετέχουν

Τρεις χώρες και δέκα σχολεία

- Ελλάδα (115.000+ Ρομά)

- Αμαλιάδα: 120 μαθητές/τριες: 95% Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι, αλλά γνωρίζουν λίγα Ελληνικά, όταν ξεκινάνε σχολείο.
- Κομοτηνή: 170 μαθητές/τριες: όλοι/ες τουρκόφωνοι/ες Ρομά, καμία επαφή με την Ελληνική γλώσσα έξω από το σχολείο.
- Βόλος: 300 μαθητές/τριες: οι περισσότεροι/ες Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι.

- Σλοβακία (400.000+ Ρομά)

- Košice: 900 μαθητές/τριες: 100% Ρομά, περίπου 40% έρχονται σχολείο με κάποια επάρκεια στην Σλοβακική γλώσσα.
- Žulekono-Hlohovec: 180 μαθητές/τριες: 40% Ρομά οι περισσότεροι/ες μιλάνε Σλοβακικά στο σπίτι και έχουν ενσωματωθεί σχετικά καλά.
- Vyškovce nad Ipľom: 23 μαθητές/τριες: 25% Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι και πρέπει να μάθουν Σλοβακικά ως γλώσσα του σχολείου.

- Σλοβενία (10.000+ Roma)

- Črenšovci: 205 μαθητές/τριες: 27 Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι και πρέπει να μάθουν την Σλοβενική γλώσσα στο σχολείο.
- Leskovec: 736 μαθητές/τριες: 101 Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι και πρέπει να μάθουν την Σλοβενική γλώσσα στο σχολείο.
- Maribor: 505 μαθητές/τριες: 47 Ρομά, από τους οποίους δεν μιλάνε όλοι/ες Ρομανί στο σπίτι.
- Škocjan: 400 μαθητές/τριες: περίπου 80 Ρομά που μιλάνε Ρομανί στο σπίτι.

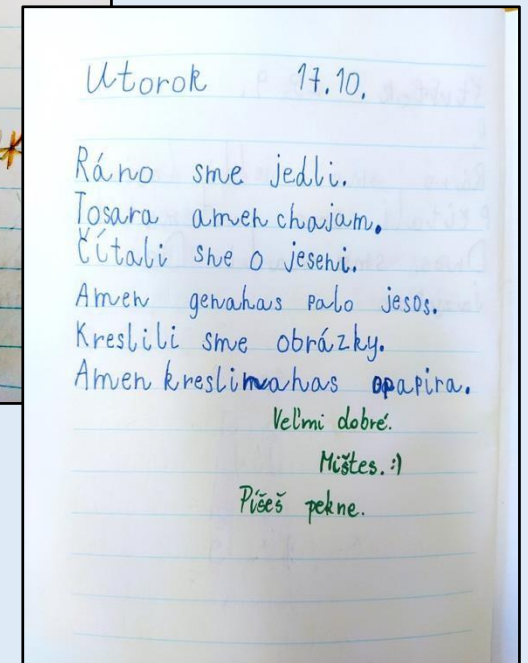
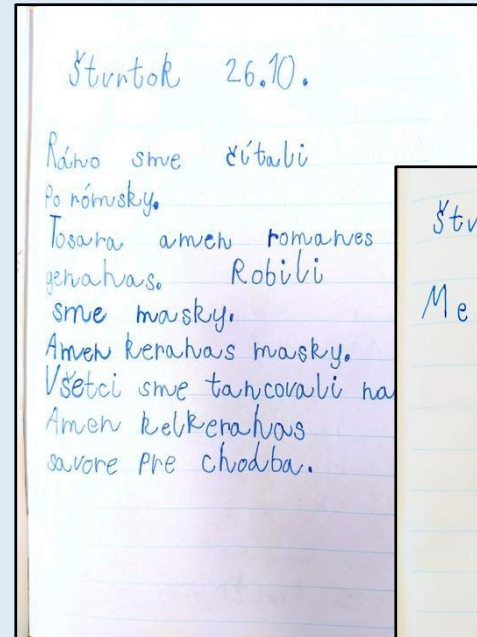
Τρεις κατηγορίες σχολείων

1. Σχολεία που εξυπηρετούν εξ ολοκλήρου ή σε μεγάλο βαθμό μαθητές/τριες Ρομά που ζουν σε οικισμούς και μιλούν μια ποικιλία Ρομανί στο σπίτι (τρία σχολεία στην Ελλάδα, ένα στη Σλοβακία).
2. Σχολεία όπου μαθητές/τριες Ρομά αποτελούν μειονότητα, ζουν σε οικισμούς και μιλούν ως επί το πλείστον μια ποικιλία Ρομανί στο σπίτι (ένα σχολείο στη Σλοβακία, τρία στη Σλοβενία).
3. Σχολεία όπου οι μαθητές/τριες Ρομά δεν ζουν σε οικισμούς και σε πολλές περιπτώσεις δεν μιλούν Ρομανί στο σπίτι (ένα σχολείο στη Σλοβακία, ένα στη Σλοβενία).

Τέσσερα παραδείγματα από την
σχολική αίθουσα

Παράδειγμα 1 – Košice (κατηγορία 1 σχολείο)

- Η γλώσσα Ρομανί χρησιμοποιήθηκε για να προσελκύσει τους/τις νεαρότερους/ες μαθητές/τριες στη σλοβακική ως γλώσσα διδασκαλίας: γνωστά παραμύθια Ρομανί που αφηγήθηκε ένας/μια βοηθός τάξης Ρομά κέντρισαν το ενδιαφέρον τους, το οποίο διατηρήθηκε καθώς ανακύκλωσαν το παραμύθι στα σλοβακικά.
- Στο ίδιο σχολείο, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο έργο RPPE χρησιμοποίησαν απλά ημερολόγια μαθητών/τριών για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη βασικού γραμματισμού στα Ρομανί καθώς και στα Σλοβακικά.

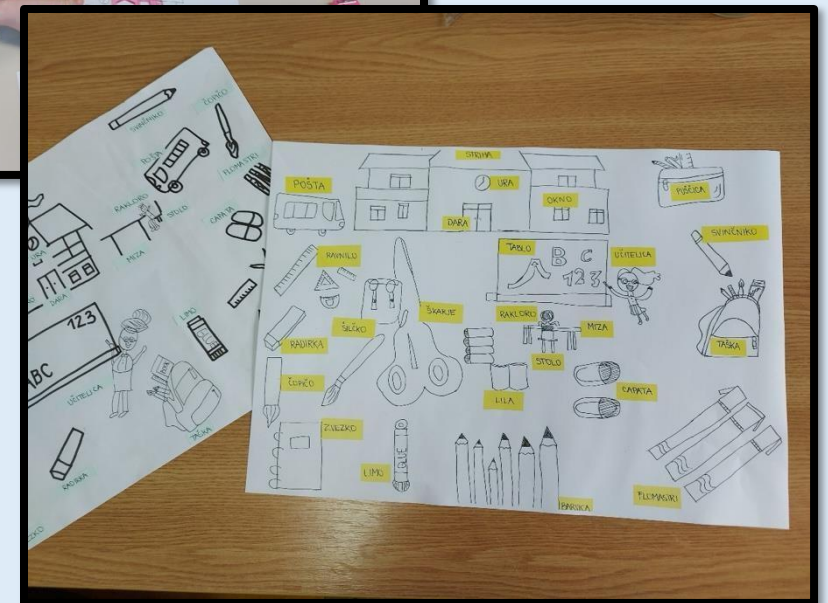
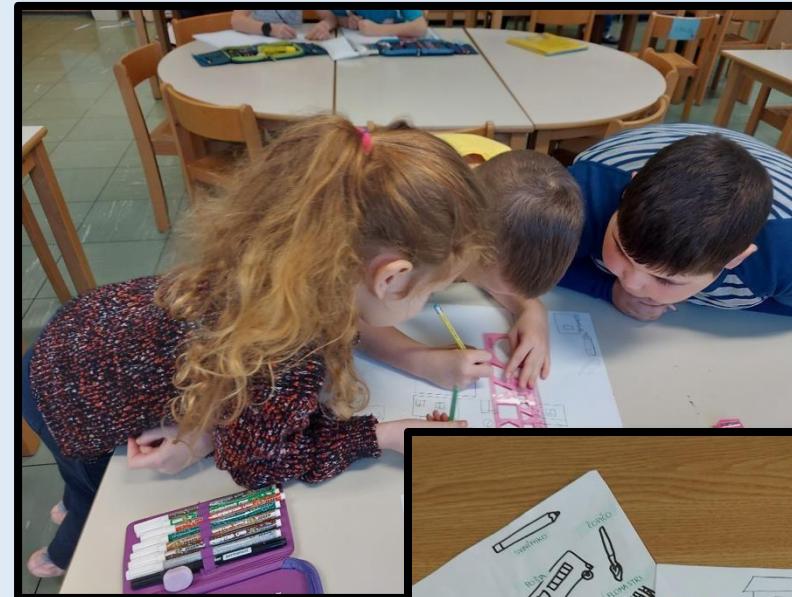
Παράδειγμα 2 – Leskovec (κατηγορία 2 σχολείο)

- Ένας δάσκαλος της Δ' τάξης ζήτησε από τρία κορίτσια Ρομά στην τάξη του να του διδάξουν τις λέξεις Ρομανί για οικείες δράσεις και αντικείμενα στην τάξη.
- Είπε ότι αυτό που πραγματικά χρειαζόταν ήταν ένα μικρό δίγλωσσο γλωσσάρι.
- Το επόμενο πρωί ένα γλωσσάρι τον περίμενε στην έδρα του.
- Στη συνέχεια, ξεκίνησε ένα έργο με τα τέσσερα κορίτσια Ρομά και τον/την βοηθό τάξης Ρομά για τη δημιουργία ενός πιο εκτενούς γλωσσαρίου για την τάξη.
- Χρειάστηκαν τέσσερις εβδομάδες για να ολοκληρωθεί και στη συνέχεια τυπώθηκε έγχρωμα και διανεμήθηκε για χρήση σε όλο το σχολείο.

OŠ LESKOVEC PRI KRŠKEM RAZREDNI SLOVENSKO – ROMSKI SLOVARČEK Avtorji: Alina Hudorovac Amina Jurkovič Nika Kovačič Nejc Plankar Sonja Valenčič	OSNOVNE FRAZE DOBER DAN – LAČO DIVE KAKO TI JE IME? – SAR PE TUKE PHENI? IME MI JE ... – ME HINJU ... KAKO SI? – SAR HINJAŠ? DOBRO – LAČE SLABO – SLABO KJE SI DOMA? – KAJ HINJAŠ KHERE? DOMA SEM V ... – KHERE HINJU DU ... KOLIKO SI STAR/-A? – KEČI HINJAŠ PURANO/-I? STAR/-A SEM _ LET – PURANO/-I HINJU _ BERS RAD TE IMAM – RADO TU DIKERU LEPO TE PROSIM – ŠUKAR TU MANGU ZAKAJ? – JERE? KAJ? – ŠO? ŠTEVILA 1 – JEK 2 – DUJ 3 – TRIN 4 – ŠTAR 5 – PET 6 – ŠEST 7 – SEDAM 8 – OSAM 9 – DEVET BARVE RDEČA – LOLI MODRA – PLAVO/MODRO ZELENA – ZELENO ČRNA – KALI RUMENA – RUMENO BELA – PARNI ROZA – ROZASTO	V ŠOLI PRIDI SEM – AV KORDE POJDI SEDET – DŽA BEŠI HODI V ŠOLO – PHIR DU ŠOLA POJDI K TABLI – DŽA KU TABLA BODI TIHO – OV TIHO BODITE PRIDNI – OVEN PRIDNO UČI SE – ŠIKAV PE POVEJ – MOTHAV GOVORI – VAKER POSLUŠAJ – ŠUN BERI – KED PIŠI – PISIN POJDI VEN – DŽA AVRI POJDI NOTER – DŽA ANDE POJDI NA KOSILO – DŽA PU KOSILO JEJ KOSILO – HA KOSILO POJDI SE IGRAT – DŽA PE KHELI SI NAREDIL NALOGO? – KEJAŠ NALOGA? ALI TI GRE? – ĐAL TUKE LAČE? IMAŠ SVINČNIK? – HILO TU SVINČNIKO? PRINESI MI LIST – ANA MANGE LIL ZAPRI VRATA, OKNO – ZAPHAND DARA, OKNO ZAKAJ TE NI BILO V ŠOLI? – JERE NA AJAŠ DU ŠOLA? NE VEM – NA DŽANO SEŠTEJ – ZBURIN ODŠTEJ – LE PROČ DRUŽINSKI ČLANI MOJA DRUŽINA – MRI DRUŽINA MAMA, MAMICA – DAJ, DAJORI OČE – DAD SESTRA – PHEN BRAT – PHRAL BABICA – DAJ PHURANI DEDEK – DAD PHURANO
---	--	---

Παράδειγμα 3 – Škocjan (κατηγορία 2 σχολείο)

- Μια δασκάλα της Β' τάξης έβαλε τους/τις μαθητές/τριές της να δημιουργήσουν τετράδια ζωγραφικής στα οποία ζωγράφιζαν καθημερινά αντικείμενα της τάξης, επισημαίνοντας τα σχέδια στα Αγγλικά και τα Ρομανί.
- Μόνο τέσσερις από τους/τις 17 μαθητές/τριες στην τάξη ήταν Ρομά.
- Ενώ οι Ρομά εξασκούνταν στη γραφή λέξεων και φράσεων στη μητρική τους γλώσσα, οι μαθητές και οι μαθήτριες που δεν ήταν Ρομά είχαν την εμπειρία να μάθουν λίγα Ρομανί.

Παράδειγμα 4 – Žulekono (κατηγορία 3 σχολείο)

- Πολύγλωσσα μαθήματα στα οποία οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε ομάδες για την ίδια εργασία στα σλοβακικά, αγγλικά, γερμανικά και ρομανί
 - Οι ομάδες Ρομανί περιλάμβαναν τουλάχιστον μία μαθήτριά που μιλούσε Ρομανί, και ήταν καθήκον της να διδάξει στους/στις συνομηλίκους/ες της Ρομά πώς να εκτελούν την εργασία στα Ρομανί.
- Το σχολείο οργάνωσε ένα απογευματινό εργαστήριο για τον πολιτισμό και την ιστορία Ρομανί, το οποίο παρακολούθησαν μαζί μαθητές/τριες Ρομά και μη Ρομά.
 - Το γεγονός ότι οι μη Ρομά συμμαθητές/τριές τους έβρισκαν ενδιαφέροντα τον πολιτισμό και την ιστορία Ρομανί, δεν θα μπορούσε παρά να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση των μαθητών/τριών Ρομά.

Συμπέρασμα

Μετά από τρία χρόνια εφαρμογής, το έργο RPPE έχει δείξει ότι:

- Η ένταξη της γλώσσας και του πολιτισμού Ρομανί στην καθημερινή ζωή των σχολείων και των τάξεων επηρεάζει θετικά το κίνητρο και τη συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά.
- Στα σχολεία γενικής αγωγής και εκπαίδευσης, κεντρίζει, επίσης, το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών που δεν είναι Ρομά και συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.
- Όταν τα παιδιά Ρομά δεν είναι σε θέση να μιλήσουν τη Ρομανί, η ένταξη της γλώσσας στην εκπαιδευτική τους εμπειρία τα βοηθά να επανασυνδεθούν με ένα σημαντικό μέρος της κληρονομιάς τους.
- Σε σχολεία με μόνο Ρομά, όπου οι μαθητές/τριες μιλούν μια ποικιλία Ρομανί στο σπίτι, η γλώσσα αυτή αποτελεί ουσιαστική γέφυρα με τη γλώσσα της σχολικής εκπαίδευσης.
- Ενσωματώνοντας γραπτές μορφές της γλώσσας, τα σχολεία και οι τάξεις αναγνωρίζουν ότι η Ρομανί είναι μια γλώσσα όπως όλες οι άλλες - αυτό το μήνυμα ενισχύεται όταν υπάρχουν και άλλες μητρικές γλώσσες και συμπεριλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο όπως η Ρομανί.
- Όταν τα σχολεία συμμετέχουν σε διγλωσσικά και πολυγλωσσικά έργα που απαιτούν μετάφραση μεταξύ της γλώσσας του σχολείου, των γλωσσών του προγράμματος σπουδών, των Ρομανί και άλλων μητρικών γλωσσών, παρέχουν σε όλους τους/τις μαθητές/τριες μια εμπειρία πολυγλωσσίας της οποίας η γνωστική, πολιτιστική και κοινωνική αξία δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί.

Για να μάθετε περισσότερα σχετικά με το
έργο RPPE

www.coe.int/lang → Πολυγλωσσική εκπαίδευση →
Ρομανί